

[Pelle Voigt]

de skatteborgere, ministeren henvender sig til, når han taler om skattetryk, kunne forvente en eller anden form for forklaring på det.

Jeg vil også gerne bede om ministerens kommentarer til de økonomiske konsekvenser, SFs lovforslag måtte have, sådan som vi peger på dem i punkt 9 i bemærkningerne til forslaget.

Så skal jeg afslutningsvis, simpelt hen fordi det er lidt svært at lade være, komme ind på fru Pia Kjærsgaards argument om, at et folketingsflertal og at Folketinget, politikerne med stød på »li« af en eller anden grund, som fru Pia Kjærsgaard taler om, altid skal rette sig efter de strømninger, der for øjeblikket er gældende i befolkningen. Jeg synes, at man har oplevet masser af eksempler, hvor det ville have været overordentlig uklogt, og jeg forstår ikke, at fru Pia Kjærsgaard så skråsikkert kan sige, at det er arrogance og alt muligt andet forfærdeligt, hvis man ikke umiddelbart gør det.

Jeg kunne godt tænke mig at vide, hvornår Fremskridtspartiet begynder at rette sig så meget efter de fremherskende strømninger i befolkningen, at man nedlægger sin økonomiske politik og størsteparten af sin øvrige politik og i det hele taget nedlægger sin lidt usmagelige virksomhed her i Folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 151:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedring af mulighederne for oprettelse af medarbejderejede virksomheder.

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.

(Fremsat 31/3 87).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Industriministeren (Nils Wilhjelms):

Det foreliggende forslag fra SF om at indføre specielle støtteordninger for etablering og drift af medarbejderejede virksomheder kan jeg ikke tilslutte mig.

Det skyldes ikke, at jeg er imod, at medarbejdere engagerer sig økonomisk i deres virksomhed, tværtimod. Jeg mener, at et sådant engagement ligesom andre private investeringer må foregå på frivillig basis og for private midler.

Jeg finder heller ikke, at der er noget grundlag for at favorisere én bestemt ejerform i forhold til andre gennem særlige støtteordninger for denne. Regeringens erhvervs politik er et generelt tilbud til erhvervslivet, som virksomhederne kan udnytte uanset ejerformen. Den foreslåede favorisering af én bestemt ejerform vil beslaglægge knappe offentlige ressourcer uden at øge beskæftigelsen.

Beskæftigelsen øges ikke, fordi en virksomhed sælges til medarbejderne i stedet for at blive solgt til anden side. Og ingen erfaringer viser, at medarbejderejede virksomheder er mere levedygtige end andre virksomheder.

Jeg håber med disse korte bemærkninger at have begrundet, hvorfor regeringen ikke kan tilslutte sig det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

Svend Andersen (S):

Vi finder, at det er en positiv tanke at skabe øgede muligheder og bedre vilkår for, at medarbejdere kan eje deres egne virksomheder.

Medarbejdernes deltagelse og engagement i erhvervslivet er noget, der efter vores opfattelse har behov for en form for opbakning, og det, der er indeholdt i forslaget om, at der skal ske en øget oplysningsvirksomhed og konsulentbistand m.v., opfatter vi som noget positivt, som noget, der går i den rigtige retning.

Det er da rigtigt, når industriministeren siger, at det ikke øger beskæftigelsen, men det har jeg heller ikke forstået skulle være

[Svend Andersen]

forslagets formål. Jeg opfatter forslaget således, at formålet skulle være at fremme den økonomiske demokratisering i erhvervslivet, og det er i sig selv et godt formål.

Spørgsmålet er så, om forslaget også gør det. Således som begrebet medarbejdereje er defineret og med de kriterier, der fastlægges, udelukker man efter min vurdering det kollektivt ejede og den kollektive medbestemmelse på en virksomhed.

Kapitalindskuddet, altså ejerskabet, er individuelt, og den indflydelse, der udøves efter forslaget, er ligeledes individuel, og det må få den konsekvens, at en række af de eksisterende kooperative virksomheder efter forslaget ikke ville kunne betragtes som medarbejderejede i forslagets forstand. Og det betyder, at den konsulentvirksomhed og den vejledning, som vi i øvrigt finder er rigtig efter forslaget, ikke kan gives til denne form for virksomhed, hvis jeg ellers har forstået forslaget rigtigt.

Den foreslåede sammenhæng imellem det individuelle ejerskab og den individuelle indflydelse strider jo også imod de elementer, som vi fra Socialdemokratiets side har lagt i tankerne om økonomisk demokrati og om OD og de reformer, vi har på det område.

Så er der bestemmelserne om prøvetid for nye medarbejdere. Det kunne jo godt se ud, som om der her var tale om diskriminering af nye medarbejdere i forhold til ældre medarbejdere. Her tror jeg, at vi må prøve at finde en anden formulering.

Der er et andet væsentligt punkt, og det er spørgsmålet om indskud og den eventuelle kapitalisering af indskuddet. Det ser jeg nok som det største problem ved den form for medarbejderejede virksomheder, som kan laves efter SFs forslag. For hvad er det, man ejer? Er det indskuddet, eller er det tilvæksten, eller er det begge dele? Kan man, således som man godt kan opfatte forslaget, kapitalisere tilvæksten i takt med udviklingen? Og i så fald: hvordan med den nye medarbejder i forhold til den gamle med en høj anciennitet? Skal den nye medarbejder give et højere indskud, end den tidligere medarbejder har gjort? Hvad er i det hele taget meningen med den tilvækst, der bliver i virksomheden?

Vi mener, at princippet må være, at man får en ret til arbejdspladsen, men ikke, at man får en ret til at kapitalisere denne ret.

Der er altså nogle ting, som vi skal diskutere i udvalget, men vi er positive over for indholdet.

Aggaard (KF):

Jeg er enig i de bemærkninger, ministeren kom med, og i, at dette forslag må afvises. Men jeg vil gerne tilføje, at i Det Konservative Folkeparti er vi bestemt ikke imod et virksomhedsengagement fra medarbejdernes side, ej heller økonomisk. Jeg skal i den forbindelse blot henvise til arbejdsministerens forslag om frivillig OD, som står i skærende kontrast til dette helt igennem socialistiske forslag.

Det er helt centralt for os, at medarbejderens engagement kan udfolde sig helt på frivillig basis, altså at man helt frivilligt kan bestemme, hvor man vil investere sine private midler. Alt andet giver problemer, hvilket jeg også fornemmer af forslagets bemærkninger at SF heller ikke lukker øjnene for – jeg tænker her på kommentarerne vedrørende et krav om begrænsningen af kapitaliseringsmulighederne.

Vi tror heller ikke på, at dette forslag vil forbedre beskæftigelsen væsentligt, og vi kan på den baggrund ikke under nogen omstændigheder være med til yderligere at tilføre offentlige ressourcer til erhvervslivet.

Med disse bemærkninger skal jeg på Det Konservative Folkepartis vegne afvise det foreliggende forslag.

Maisted (V):

Venstre er helt enig i industriministerens bemærkninger og skal selvfølgelig afvise dette forslag. Efter min opfattelse er der tale om et klart valgoplæg til diskussion imellem Socialdemokratiet og SF, og det synes jeg i og for sig de skulle henlægge til andre steder end her i Folketingssalen.

Larsen-Ledet (RV):

Vi synes i Det Radikale Venstre, at overskriften på dette forslag er mægtig god. Det klinger simpelt hen rigtigt i mine ører, det her med muligheden for medarbejderejede virksomheder.

Men jeg må godt nok tilstå, at når man kommer lidt længere ned i substansen, så begynder der alligevel at dukke betænkelig-

[Larsen-Ledet]

heder op trods min sympati i princippet for overskriften på forslaget.

Alle virksomhedens medarbejdere får medbestemmelse om den daglige drift. Det lyder da fantastisk. Men hvordan skal det praktiseres? Fremmed kapital må ikke have majoritet, statsgaranterede lån til medarbejderejede virksomheder, oprettelse af et særligt finansieringsinstitut for medarbejderejede virksomheder, statsgaranti for medarbejderes indskud op til 50.000 kr., særlig konsulentordning – gratis op til et vist beløb og derefter 50 pct. betaling. Medarbejderne i de egne virksomheder, står der videre, skal have fulde lønmodtagerrettigheder.

Så står der endvidere, hvad jeg har haft utrolig svært ved at forstå, at ved virksomhedslukning eller salg af virksomheder skal man give 3 måneders respit til, at medarbejderne kan overveje køb af virksomheden. Somme tider, når man kommer i den situation, så tror jeg, at udviklingen har taget magten fra virksomhedernes indehavere, så de får meget svært ved at leve op til de krav, som SF stiller.

Vi er altså bange for, at det for det første bliver meget bureaukratisk. Vi er også bange for, at der kommer til at ske en konkurrenceforvriddning, en skævvridning mellem forskellige typer af virksomheder.

Vi ser meget gerne en udvikling frem i retning af flere medarbejderejede virksomheder og andelsvirksomheder inden for industrien ligesom i landbruget, hvor man har bygget virksomheder op, som man ejer i fællesskab. Det har man også haft inden for industrien og har det også stadig væk. Vi må da sige, at de er på retur, men det var i hvert fald en udvikling, som vi kunne hilse med tilfredshed, hvis vi kunne medvirke til at støtte dem.

Ingredienserne i dette forslag er altså desværre sådan, at vi fra radikal side melder fra.

Dohrmann (FP):

Forslagsstillerne fra SF er nogle krystere. Den politiske holdning hos SF er jo, at alle erhvervsvirksomheder skulle nationaliseres. Det tør SF ikke foreslå, og derfor kommer de med et forslag af denne karakter.

I praksis ville det selvfølgelig være ensbetydende med, at de virksomheder, som i givet fald blev overtaget af medarbejderne,

først og fremmest ville få en kollektiv ledelse, hvor ingen kunne enes om hverken det ene eller det andet.

Derudover skriver forslagsstillerne, at de, som erhverver virksomhederne, skal have lønmodtagerstatus. Jamen hvad er det for noget vrøvl at skrive? Hvis man er selvstændig, så er man selvstændig, eller også så er man lønmodtager. En af delene. Derfor er det det rene vrøvl, og det vil give konkurrenceforvriddning, det vil give skattestigninger med gratis konsulentbistand og alt, hvad man skulle have.

Hvis man bevæger sig ind i det private erhvervsliv, så skal man kunne klare sig, så skal man ikke have skatteyderne bagved til ligesom at skulle dække det hele, og derfor er dette forslag – jeg er enig med de andre ordførere – overhovedet ikke værd at bruge tid på. Det er så udansk, som noget kan være. Det er nærmest efter polsk model; det går jo heller ikke alt for godt dernede, og derfor skal vi afvise forslaget.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Kristeligt Folkeparti skal også afvise forslaget. Det gik mig ligesom den radikale ordfører: jeg syntes vældig godt om overskriften, men indholdet kunne absolut ikke bruges.

Kristeligt Folkeparti er tilhænger af en spredning af ejendomsretten. Vi er tilhænger af, at man gør så meget som muligt for at støtte iværksættere og give unge mulighed for at komme i gang med egne virksomheder, og også at medarbejderne har en chance, men dette forslag virker som et stort rod af både selvstændige og lønmodtagere og ting, som slet ikke kan realiseres, så vi må afvise forslaget.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

VS ser ikke medarbejderejede virksomheder som en strategi til at nå frem til at udvikle det direkte demokrati. Når vi taler om en demokratisering af magten eller slet og ret magten, så handler det jo i virkeligheden om noget andet. Det handler om at få magten over de økonomiske konjunkturer, konkurrenceforholdene, kredit og priser, den tekniske udviklings retning og virkning på miljøet, den globale skævvridning osv. Det er alle de faktorer, der bestemmer og har magten over os.

[Elisabeth Bruun Olesen]

Men vi har selvfølgelig ikke noget imod medarbejderejede virksomheder. I mange tilfælde foretrækker vi dem endda frem for de nuværende aktionærer og deres bestyrelser. Men man skal ikke bilde folk ind, at medejendomsret automatisk er det samme som mere demokrati. Det er selvfølgelig rigtigt på en måde; det er rigtigt, at med flertallet i en bestyrelse kan medarbejderne indføre en mere demokratisk ledelsesform, altså mere virksomhedsdemokrati i hverdagen, og det er godt. Det er måske besværligt, men først og fremmest er det godt og lærerigt. Men som sagt ændrer virksomhedsdemokrati ikke ved de bagvedliggende magtfaktorer, som jeg skitserede i indledningen.

Vi er imidlertid positive over for mange af de hensigter, der ligger i SFs forslag.

Vi er dog meget betænkelige ved, at medarbejdere skal kunne bruge iværksætterydelsen til at starte medarbejderejede virksomheder. Da ydelsen blev indført, mente vi faktisk heller ikke, at arbejdsløshedsforsikringens midler skulle bruges til at igangsætte enkeltmandsejede virksomheder.

Under udvalgsarbejdet vil vi godt have afklaret forskellige ting. En stemme pr. medarbejder giver jo ikke automatisk samme indflydelse; det gør nærmere det beløb, man ejer i virksomheden. Nu står der i bemærkningerne, at hver medarbejder skal indskyde nogenlunde samme beløb. Men hvad gør man så, efterhånden som tingene udvikler sig? Hvis en medarbejderejet virksomhed står over for en kæmpeekspansion, hvor den skal ud på lånemarkedet med pant i virksomheden, hvad gør man så i forhold til nye medarbejdere, der senere måtte komme? Hvilke beløb skal de så skyde ind?

Så mener vi med hensyn til prøvetiden, at det er lidt uovervejet i forhold til forskellige brancher. F.eks. ville det da være en umulighed inden for byggebranchen, hvor man langt hen ad vejen har meget kortvarige arbejdsforhold. Her ville det så aldrig være muligt at komme ind.

Alt i alt er vi positive over for mange ting, men også betænkelige.

Birthe Hansen (SF):

Da mit partis ordfører, hr. Rahbæk Møller, desværre ikke kan være til stede, skal jeg

prøve på at redegøre for nogle af de ting, der er blevet sagt.

Jeg kan jo ikke rette en bred tak til de forskellige ordførere. Jeg fornemmede noget positivt hos nogle, især over for principperne i forslaget, og det er da noget, vi så kan arbejde videre med. Den helt klare afvisning fandt jo ikke overraskende sted hos industriministeren, hos Venstre og nogle af de andre regeringspartier.

Men jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til forslaget og sige bl.a. til Kristeligt Folkeparti og Fremskridtspartiet, at jeg synes, det er uberettiget at gøre forslaget helt så rodet og helt så meningsløst og helt så nærmest hul i hovedet, som de to ordførere fik gjort det til. Hvis man læser bemærkningerne, er der en helt klar opstilling af, hvorfor vi mener, at nogle medarbejdere måske skal fortsætte med at have deres dagpenge i en overgangsperiode.

Netop fordi man i dag har meget svært ved at se, hvad der er forskellen på at være selvstændig og at være lønmodtager i forhold til en medarbejdervirksomhed, måtte det efter vores mening være rimeligt for ikke at afholde nogen fra at gå ind i den form for virksomhed, at de i en periode oppebar deres A-kassedagpenge. Det er baggrunden for, at man ikke skal være hverken det ene eller det andet, som hr. Dohrmann sagde. Men det er man altså.

Så er det da klart, at der ligger en hel masse ideologi i dette forslag, men at det skulle give polske eller russiske tilstande, eller at SF skulle nære ønske om at nationalisere hele vores erhvervsliv, sådan som hr. Dohrmann også gav udtryk for, det ligger i hvert fald ikke i dette forslag. Forslaget skulle åbne for nogle muligheder, som i hvert fald i andre lande i Europa, nemlig i Italien, Frankrig, Spanien, England og Sverige, er kommet ind under en lovgivning, og er der noget, man ikke kan kalde England for, hr. Dohrmann, så er det vel kommunistisk. Men dér har man altså fundet ud af, at man behøvede en lovgivning om medarbejderejede virksomheder, og det synes vi så også ville være en god ting at få gennemprøvet herhjemme.

En masse af de andre spørgsmål, der blev rejst, vil jeg foreslå at man stiller spørgsmål om i udvalget. Vi skal i hvert fald gøre vores

[Birthe Hansen]

til at få gjort udvalgsarbejdet så grundigt og godt som muligt.

Industriministeren (Nils Wilhelm):

Jeg har lyttet med interesse til debatten, og den kan vel i al sin enkelhed konkretiseres på den måde, at man siger: det, der her er tale om, er et spørgsmål om, at man med selektive støtteordninger og på selektiv vis vil fremme kollektiviteten.

Det er ærlig snak, og jeg er meget enig med fru Birthe Hansen i, at det er ideologi, dette drejer sig om. Derfor går der også blandt ordførerne en klar skillelinje imellem dem, der tror på socialisme, på den ene side og dem, der tror på liberalisme, på den anden side. Og lad det bare være sagt helt klart og tydeligt: dette er socialisme, sig det dog med rene ord – det mener jeg også der blev sagt – så behøver vi ikke de lange diskussioner om et forslag af denne art.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformands (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (28/4 87):

Udtræder: Kofod-Svendsen (KRF)

Nyt medl.: Inger Stilling Pedersen (KRF).

Arbejdsmarkedsudvalget (29/4 87):

Udtræder: Joanna Rønn (S)

Ny stedf.: Erenbjerg (S).

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 30. april 1987, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 15.09
